

Nowy Rząd Indonezji i program transmigracji do Papui Zachodniej

26 listopada 2024

Jeszcze do lat 1960. rdzenni mieszkańcy Papui Zachodniej, zachodniej części Nowej Gwinei, stanowili 98% całego terytorium. Od czasu przejęcia Papui Zachodniej przez administrację Indonezji, prowadzono projekt przenoszenia ludności z gęsto zaludnionych wysp wschodniej Indonezji na wyspy zewnętrzne. W rezultacie tego procesu, według różnych estymacji, Papuasi stali się, bądź wkrótce staną się mniejszością na własnych ziemiach. Rząd nowego prezydenta Indonezji, Prabowo Subianto, może wkrótce przywrócić proces transmigracji, oficjalnie zawieszony od ponad dwóch dekad.

PLANY PRZYWRÓCENIA PROGRAMU TRANSMIGRACJI DO PAPUI ZACHODNIEJ: ŹRÓDŁO KONFLIKTU I MARGINALIZACJI PAPUASÓW

Gabinet polityczny Prabowo Subianto, nowego prezydenta Indonezji, planuje ożywić ponownie program transmigracji. Ma on swych zwolenników i przeciwników. Indonezyjski rząd uważa, że zainicjuje on technologiczne i koncepcyjne zmiany w rolnictwie. Przeciwnicy podnoszą wątpliwość, czy program ten jednocześnie nie wznieci nowych konfliktów i nie zniszczy zaufania ludu papuaskiego.



Zgodnie z wyobrażeniami Ministra Transmigracji, Muhammada Iftitaha Sulaimana Suryanegara, realizacja tego celu podniesie poziom dobrobytu Papuasów poprzez implementację różnych technologii uprawy roślin.

29 października 2024 roku, Suryanegara oświadczył, że transmigranci będą zaangażowani w projekt zaopatrzenia w żywność (program ketahanan pangan), który jest aktualnie opracowywany przez Rząd. Przyświeca mu nadzieja osiągnięcia pełnej samowystarczalności żywieniowej (swasembada pangan). Doświadczenie poucza nas, że skutki mogą być odwrotne. Wynika z niego, że transmigracja implikuje marginalizację i depopulację rdzennych Papuasów.

DEPOPULACJA PAPUASÓW

Program przemieszczania malajskich przybyszów do Papui Zachodniej nie jest zjawiskiem nowym w Indonezji. Władze Nowego Ładu (Orde Baru) rozpoczęły go w 1966 roku. Regencja Sorong była miejscem, gdzie rozpoczęto ten proces. W latach 1976-1977 około 60 rodzin z Jawy Wschodniej przesiedlono do Dystryktu Klasaman.

W wydanych przez niezależnych ekspertów dokumentach odnotowano, że w 1971 roku do Papui trafiło 5000 transmigrantów, natomiast w roku 1972 ta liczba podwoiła się. Program transmigracji był kontynuowany do roku 2000, kiedy to głos niepodległej Papui rozbrzmiał donośnym głosem. Prócz urzędowo zatwierdzonej transmigracji, miały także miejsce spontaniczne i samowolne akty tego typu.

Transmigracja, zarówno oficjalna jak i ta wynikająca z inicjatywy prywatnej, zmieniły mozaikę demograficzną Papui. W 1971 roku przyjezdni stanowili 4% populacji, ale w 2000 roku było ich już 35%. Na terenach miejskich dynamika zmian była jeszcze szybsza. W 1980 roku migranci stanowili 30% mieszkańców miast, podczas gdy w 2000 roku liczba ta wzrosła do 66%.

Zgodnie z badaniami Jima Elmsliego, założyciela West Papua Project w Center for Peace and Conflict Studies University of Sidney, liczba obywateli w Papui w 1971 roku wynosiła 887 000 osób, a w roku 2000 było to już 1 505 405. Wskaźnik wzrostu wynosił przeciętnie 1,84% rocznie. Liczba transmigrantów wzrosła z 36 000 osób w 1971 do 708 425 osób w 2000 roku, z przeciętnym wskaźnikiem wzrostu 10,82% rocznie.

W 2000 roku rdzenni mieszkańcy byli mniejszością w miastach takich jak Jayapura, Manokwari i Biak Numfor. Większość z nich mieszkała na wybrzeżach lub w obszarach górskich. Papuaski demograf Michael Rumbiak uznawał proces transmigracji za czasów Nowego Ładu za główną przyczynę depopulacji Papuasów.

Elmslie przewiduje, że w 2050 roku 60% populacji Papui będą stanowili transmigranci i zdominują lokalną ludność. W innym artykule Elmslie i Webb-Ganon wspominają o fenomenie depopulacji jako ludobójstwie w zwolnionym tempie.

La Pona, Pracownik Uniwersytetu Cenderawasih w czasopiśmie „Transmigrasi Era Otonomi Khusus di Provinsi Papua” („Transmigracja w erze Specjalnej Autonomii dla Prowincji Papua”, 2009) wspomina, że program transmigracji został zastopowany przez wiele środowisk, szczególnie w czasie euforii w okresie reformasi, kiedy to wyraźnie ożywiły się hasła proniepodległościowe (lata 1998-2001). Program ten został uznany, jako niepotrzebny dla realizacji papuaskich interesów i dobrobytu, zarówno w skali makroregionów, jak i w warstwie lokalnej.

La Pona podkreśla, że naczelny problem związany z transmigracją to brak zrównoważonej strategii interakcji społecznych i podział społeczny związany z różnicami rasowymi. W związku z tym transfer innowacji w rolnictwie ze społeczności malajskiej do papuaskiej będzie bardzo ograniczony. W rezultacie wpływ ekonomii i rozwoju kultury nie będzie akceptowany i rozumiany przez autochtonów.

Avelinus Lefaan, profesor Wydziału Socjologii Wsi Uniwersytetu Cenderawasih (Gurui Besar Sosiologi Pedesaan Universitas Cenderawasih) patrzy krytycznie na perspektywę wynikającą z planów ożywienia transmigracji do Papui. Według niego Papuasi sami dokonują transformacji rozwojowej na własnych terytoriach, co szczególnie widać w czterech nowo utworzonych prowincjach. „Jedną z podstawowych kwestii to ograniczenia terytorialne. W Papui obszary, które nie są wykorzystywane w danej chwili i wydają się puste, mają już właścicieli. Należą one do lokalnych grup plemiennych. Jeżeli w wyniku napływu transmigrantów granice tych obszarów ulegną niejako zatarciu, grozi to wybuchem natychmiastowego konfliktu” – to przestroga wyrażona przez Lefaana w wywiadzie udzielonym dla Suara.com w dniu 5 listopada 2024 r.

Plany transmigracyjne względem Papui będą miały według Avelinusa Lefaana negatywny wpływ, zwłaszcza w kwestii podziału ziemi, ponieważ takie samowolne przydzielenie transmigrantom ziemi nie może nie przynieść konfliktu, skoro konflikty terytorialne (których tłem jest walka o zasoby i przestrzeń życiową) między papuaskimi grupami plemiennymi nie są jeszcze w pełni zażegnane. Z tego właśnie powodu władze centralne powinny wykazywać się szczególną wrażliwością zarówno na poziomie prowincji, jak i dzielnic, zwłaszcza gdy w grę wchodzi społeczności tradycyjne posiadające prawo do ziemi.

Zaangażowanie transmigrantów w projekt Food-Estate zakończyło się fiaskiem na Kalimantanie. Prof. Avelinus Lefaan przestrzega: „Jaką mamy pewność, że Papuasi nie zwrócili już uwagi na ten fakt i że będą wobec niego obojętni? Ich potencjalna reakcja musi być należycie zbadana”.

Avelinus Lefaan nie neguje jednoznacznie planów ożywienia ruchu transmigracyjnego, ponieważ będzie miał on potencjał transferu technologii rolnych do lokalnych mieszkańców. W Merauke i Manokwari na przykład pola ryżowe są zarządzane przez transmigrantów. Pojawia się tu pytanie – jaki obszar pól

ryżowych przydzielić Papuasom? Avelinus twierdzi, że władze nie powinny wdrażać tych wszystkich zamierzeń związanych z transmigracją i projektem samowystarczalności żywieniowej pośpiesznie, bez ukończenia należytych badań kierunkowych, ponieważ Papua wciąż reformuje się w ramach Jednolitego Państwa Republiki Indonezji i w ramach specjalnej autonomii.

CZY TRANSMIGRACJA ZACHWIEJE ZAUFAWIE DO OTSUS?

Yusak Elisa Reba, ekspert w dziedzinie prawa administracyjnego z Uniwersytetu Cenderawasih ocenia, że spór dotyczący transmigracji może zupełnie zrujnować zaufanie do Polityki Specjalnej Autonomii dla Papui (Otsus). Wyjaśnia, że „Ustawa nr 21 z roku 2001 o Otsus” („Undang-Undang Nomor 21 Tahun 2001 tentang Otsus”) daje podstawę do wyraźnego stwierdzenia, że to społeczeństwo papuaskie ma dokonywać rozbudowy i modernizacji swego terytorium.

„Polityka transmigracji może naruszyć pokłady zaufania do Otsus. Oto kluczowa kwestia. Otsus jest narzędziem do uzyskania zaufania Papuasów wobec Zjednoczonej Republiki Indonezji. Skoro te założenia zostaną złamane, to zniknie zaufanie do państwa oraz praw, które ustanawia. W rezultacie Otsus ulegnie destrukcji!” – napomina Yusak Reba.

Ustawa o Otsus stwierdza zasiedlenie Papui przez rdzennych mieszkańców. Artykuł 61 tej ustawy, złożony jest z 4 wierszy i daje mandat do ograniczenia [zewnętrznego] wzrostu populacji. Chodzi nie tylko o to, że regulacje prawne wskazują na przewodnią rolę w rozwoju infrastrukturalnym samych Papuasów. Zgodnie z przeprowadzonymi badaniami „Indonesia Family Life Survey (IFLS) East 2012” wskaźnik ubóstwa w społeczeństwie papuaskim jest od 3 do 7 razy wyższy niż wśród ludności malajskiej. Podobnie obserwuje się bardzo ograniczony dostęp do edukacji i pracy wśród Papuasów. Ponadto nie bez znaczenia jest tutaj toczący się konflikt pomiędzy Armią Wyzwolenia

Papui Zachodniej (TPN-PB OPM) a zintegrowanymi siłami indonezyjskiego wojska i policji (TNI/Polri). Wzmożenie strumienia transmigracji może ten konflikt nasilić.

Yusak Reba wyjaśnia, że Artykuł 61 „Ustawy nr 21 z roku 2001 o Otsus” nie zakazuje transmigracji, ale wiersz 1 przyznaje w sposób arbitralny prawo do wzrostu populacji i przejęcie sterów nad modernizacją swego terytorium przez pierwszych mieszkańców Papui. Wiersz 2 mówi o konieczności podwyższania kwalifikacji przez rdzennych Papuasów. Kontynuując, wiersz 3 mówi o tym, że wiele decyzji (np w kwestii transmigracji) zależy od woli gubernatora, ale musi on zdobyć aprobatę Przedstawicieli Papuaskiego Zgromadzenia Ludowego (MRP – Majelis Rakyat Papua). Z kolei wiersz 4 mówi, że kwestię transmigracji mają regulować przepisy konkretnych Prowincji (Perdasi – Peraturan Daerah Provinsi). Zgodnie z przepisami z 2008 roku regulującymi tę kwestię w Prowincji Papua (Perdasi Papua Nomor 15 tahun 2008) transmigracja może być realizowana wtedy, gdy populacja autochtonów przekroczy 20 milionów. Pominąwszy fakt, że nie istnieją obecnie dokładne dane na ten temat, to populacja rdzennej ludności w zachodniej części Nowej Gwinei nadal jest daleka od osiągnięcia tak wysokiego wskaźnika demograficznego.

Yusak Reba wskazuje, że transmigracja jest dokonywana w nowych prowincjach na podstawie zgody gubernatorów, ale przepisy, które miały ją regulować (Perdasi) nawet nie zdążyły powstać, ponieważ podział istniejących prowincji na mniejsze (Pemekaran) dopiero co się dokonał. Według niego nie chodzi tylko o brak wymaganego prawodawstwa: „Czy Otsus podniósł papuaski dobrobyt? Skoro jeszcze nie jesteśmy w stanie tego określić, po co potęgować problem?” – pyta Yusak. Twierdzi on, że inicjatywa leży teraz w gestii władz centralnych w Dżakarcie: „Czy chcą utrzymać zaufanie do Otsus, czy je zniszczyć?”.

Theo Hasegem, dyrektor Fundacji Sprawiedliwości i Integralności Człowieka Papui (Yayasan Keadilan dan Keutuhan

Manusia Papua) ocenia, że program transmigracji projektowany przez Ministra Transmigracji to niesamowity błąd, niemający jakiegokolwiek uzasadnienia. Mówi, że argumentacja władz centralnych w Dżakarcie na temat modernizacji kraju nie jest szczerą. Lepiej bowiem zaproponować Papuasom zakończenie procederu łamania praw człowieka, ponieważ tego właśnie potrzebują, zamiast przyciągać uwagę międzynarodowej opinii publicznej, również na forum ONZ.

Prezydent i jego zastępca muszą zdać sobie sprawę, że w Papui mamy bardzo dotkliwy kryzys humanitarny, obejmujący zabójstwa, tortury, pozasądowe aresztowania i egzekucje, dokonywane przez zintegrowane siły TNI/Polri. Z tego powodu transmigracja nie jest dla Papuasów priorytetem. Hesege mówi więc o potrzebie sprawiedliwości, potrzebie godnego dialogu przy udziale czynnika neutralnego. Dżakarta nie powinna zajmować uwagi problemami fikcyjnymi, nieistotnymi dla Papuasów. Widzimy jedynie wolę do przymuszania Papuasów, aby akceptowali wszelkie decyzje administracji centralnej Indonezji.

Rząd w Dżakarcie nie podchodzi z należytą uwagą do kwestii bezpieczeństwa dla transmigrantów. „Jaka jest dla nich gwarancja bezpieczeństwa, skoro trafiają w samo serce konfliktu pomiędzy TPN-PB a TNI/Polri” – pyta Theo Hesege. „Małajowie są właścicielami biznesów, posiadaczami skuterów, reprezentują służbę medyczną, a będą narażeni na stanie się ofiarami. Bedzie się to wiązało z koniecznością wysłania do Papui kolejnych oddziałów. Prabowo Subianto musi odpowiedzieć sobie na to pytanie, bowiem bez względu na to ile wojska nieorganicznego wyśle on do Papui, to będą ofiary wśród transmigrantów” – kontynuuje. Władze powinny wykazywać wyjątkową chłonność na argumentację rdzennych mieszkańców.

Można odnieść wrażenie, że to próbują zamanifestować, bowiem na spotkaniu roboczym Komisji V rady Przedstawicieli Ludu Indonezji (Rapat Kerja V Dewan Perwakilan Rakyat Republik Indonesia) Iftitah Muhammad Sulaiman Suryanegara wyjaśniał, że program transmigracji będzie realizowany na skalę lokalną,

gdzie w grę będą wchodziły przemieszczenia rdzennej ludności, a sprowadzania transmigrantów z wysp Archipelagu Malajskiego, jak twierdził, nie będzie, bo zabraniają tego regulacje prawne na poziomie krajowym i regionalnym.

Autorstwo: Bimo Aria Fundrika, Yaumal Asri Adi Hutasuhut

Tłumaczenie: Rafał Szymborski

Źródło zagraniczne: [Liks.Suara.com](https://liks.suara.com)

Źródło polskie: WolneMedia.net